

# HÄSTNÄS GENOM SEKLERNA

FAKSIMIL MED TILLÄGG FRAMSTÄLLT TILL HÄSTNÄS  
TOMTÄGAREFÖRENING 25 ÅRS JUBILEUM 1986

A

# HÄSTNÄS GENOM SEKLERNA

Utgiven av  
HÄSTNÄS TOMTÄGAREFÖRENING

## Omslagsbilden

Flygfoto: Rikets allmänna kartverk år 1960. Godkänd för reproduktion och spridning av rikets allmänna kartverk den 23/7 1963.

Sidan 12

Vägkarta över fritidsområdet.

Vägarna, där det över huvud taget fanns sådana, var eländiga och man fick vara beredd på överfall av stigmän och vilddjur. Därför föredrog man att färdas långa sträckor vattenvägen. Landsvägen var endast avsedd för fotgängare och för ridning, och gick fram över höga berg för att undvika sumpmarkerna. Varor och förnödenheter klövjades på packhästar, såsom ännu i dag i svårframkomlig terräng.

Resenären från Birka, som för att särskilt i dåligt väder och stark kyla, undvika de stora öppna fjärdarna, styrde in över Enhörna-landet mot nuvarande Gripsholmsviken, såg på avstånd det höga berget vid Björkudden. Där sökte han sig i land och begav sig vidare över Hästnäs marker, varefter flera boplatser för vikingar fanns, enligt vad nutida expertis tror.

I den kända fornsången Havamal heter det:

Värme tarvar  
vandrar som in kommit  
frusen och kall om knäna —  
mat och kläder  
den man tarvar  
som färdats långa vägar.

Såsom varje plats på jordklotet, så har också det stycke mark, som blivit kallat Hästnäs, sin historia och då jag förmodar att vi alla här förenas av intresse för just denna jordbit, så skall jag försöka skildra något av det som tilldragit sig här.

När man kommer till Hästnäs och ger sig tid att se sig omkring på den vackra och vänliga natur man får igenom, bör man också låta tankarna gå till gångna tider. Bygden är rik på minnen. Mälardalen var det gamla Sveaväldets medelpunkt, och Mälaren har sett folket draga till vinterblot till gudahuset i Uppsala, och till rådplägnung vid de stora tingsammanskomsterna i Birka och den urgamla kultplatsen Strängnäs.

På den tid vi plägar kalla vikingatiden, 800—1050-talet, vet vi att vattenståndet i Mälaren var närapå 4 meter högre än nu, och självfallet såg det annorlunda ut. Vi som vandrar här nu förstår att det endast var den höglänta marken, kullarna och bergen, som stod över vattenytan.

Senare tiders forskning har funnit att just på den tiden en av de viktigaste färdvägarna från Birka till Strängnäs gått över Hästnäs.

Då kändes det gott att ha bebodda stugor vid vägen, att rasta i. Vi behöver bara tänka på en vinter, som den vi haft i år. (1962/63.)

En gård bestod av flera stugor med blott ett rum i varje. Köket, stekhuset, är ett, sovkammar, sömnishuset, ett annat, skafferiet, visthuset, ett tredje, och stugan där familjens medlemmar är samlade och gästerna tas emot ett fjärde hus. Då därtill kom djurstallar kan dra en parallell med nutidens sportstugebebyggelse?

Från denna tid härrör sig de vikingagravar på Hästnäs, som enligt uppgift från sakkunnigt håll, ligger på höger sida om vägen, när man kommer från Ärnäs, i det lilla skogsparthet efter det man passerat den gamla infartsgrinden till gården.

Från vikingarnas tid finns i trakten alltfjämt kvar en runsten, som står vid en liten gångstig från Ärnäs till Harby. Kan vi tyda runor, så läser vi i slingan på stenen, "...lät resa... Helges... Gud hjälpe...". — Det övriga har tidens tand plånat ut.

Inte så långt från denna sten, om man tar fågelvägen, står en

annan runsten i närheten av den stora gravhögen i Viggeby. På vägen från Mariefred till Stallarholmen finns dessa två vikingalämningar, utmärkta med en skylt uppställd av fornminnesföreningen. För den som icke vill gå så långa vägar är det lätt att komma dit i bil.

Viggebystenen bär inskriften:

”Sibbe och Rysja reste denna sten efter sin fader.”

En tredje intressant runsten i våra trakter finner man vid Arby-Västergården — den gamla bebyggelsen på höger sida av landsvägen Mariefred—Strängnäs, sedan man passerat den s. k. Trekanten. Här står inristat: ”Härmed lät resa denna sten efter Hall sin gode broder. Gud hjälpe hans ande.” Dessa tre runstenar ha alla tydliga rests för att hedra minnet av en hädangängen.

För den som är road av det intressanta kapitlet runstenar, vill jag ytterligare nämna, dels de två som finnas vid infarten till Grips-holm, dels en i Kärnbo kyrkoruin, och slutligen två i Mariefreds kyrka. En runsten med gamla anor finns i Teatertornets källare på Gripsholm, och den talar om nordmän som färdats ända till Afrika.

**U**nder den tid jag nu berättat om, omkring år 830, kom Ansgar Nordens apostel, till våra trakter. Han åtföljdes endast av munken Witmar och man vet att de kommo till en hamnstad som kallades Birka. Birka anses ha legat på Björköen i Mälaren och var på den tiden Sveriges förnämsta handelsstad. Då fanns icke Stockholm till annat än som en grupp fiskarkojor vid strömdraget. Av fynd som gjorts på Björköen har fastställts att Birka existerat från år 700 till 1050.

Under färden från Tyskland, varifrån Ansgar och Witmar kommo, blevo de överfallna och plundrade av sjörövare, bl. a. förlorade de 40 böcker, som de samlat för att använda vid gudstjänster. Från södra Sverige måste de vandra till fots tills de nådde Birka, där de togs vänligt emot av konungen, som bar namnet Björn.

Allt detta vet hävdaforskarna, tack vare att Ansgars liv är upptecknat av hans efterträdare, Nordens andra ärkebiskop, Rimbart i Bremen. Denna levnadsteckning är det äldsta mera omfattande aktstycket till Sveriges historia och innehåller en rikedom av faktiska upplysningar.

Men hur klarade sig de två ensamma fotvandrarne och hur letade de sig fram? Ansgar som förut vistats längre tider i Danmark kunde antagligen göra sig förstådd, men beträffande våra frågor så tåga hävdaböckerna. Med en smula fantasi och litet önsketänkande ser

jag för mig de två gudsmännen vandra fram vägen över Hästnäst. En liten kristen församling bildades i Birka, och där byggdes Nordens första kyrka. Efter två vintrars vistelse där återvänder Ansgar och Witmar till Tyskland medförande ett rubrev från kung Björn till kejsaren.

Ungefär 20 år senare kom Ansgar ännu en gång till Birka för att se efter sin församling där. Denna gång kom han fram efter att ha seglat omkring 3 veckor. Antagligen företog han hela resan till sjöss. Hur länge han stannade i Sverige vet man ej, men han återvände till Bremen där han fortsatte att verka för sin nordliga församling, såsom Nordens första biskop ända till sin död år 865.

Som en naturlig följd av närheten till Birka, måste tas för givet att våra föregångare på Hästnäs snart övergick till den kristna läran. Det missionsarbete, som Ansgar påbörjat, fortsattes av Eskil, Södermanlands apostel, och att kristendomen vid denna tid börjat om-skapa människorna förstår man av runstenarnas inskrifter ”Gud hjälpe hans själ...”

I en förteckning från år 1120 över romerska kyrkans provinser nämnes bredvid varandra Eskilstuna och Strängnäs. Det var på denna tid som traktens äldsta ännu bestående byggnad — Kärnbo kyrka — uppfördes. Det var vår sockenkyrka och efter det Mariefred fick sina stadsrättigheter var den från 1526 till 1624 gemensam kyrka för staden Mariefred och landssocknen Kärnbo.

Kyrkan är byggd av gråsten och hela långväggen mot norr saknar fönster, vilket efter medeltida uppfattning var en säkerhetsåtgärd för att djävulen och hans anhang icke skulle komma in i kyrkan.

1624 invigdes staden Mariefreds kyrka, som byggdes på den plats där den ännu står. Denna första kyrka eldhärjades svårt 1682. Då fick Kärnbo kyrka åter tjänstgöra som stadens kyrka. Efter att den nya stadskyrkan 1701 återuppbyggdes har Kärnbokyrkan ej använts. Kärnbo kyrkoruin, där den fortfarande ligger uppe på sin kulle ovanför Kungsladugården, är väl värd ett besök. Vid midsommartid brukar någon gudstjänst vara förlagd till den gamla helgedomen.

**M**ot slutet av 1300-talet ägdes Hästnäs av den bekante riksrötsen och storfinansiären Bo Jonsson Grip, som vid den tiden ägde så gott som större delen av Selebo härad. Gripsholms slott, som fått sitt namn av honom, var blott en av hans många borgar. Man kan namnge borat femtonhundra gårdar, som vid något tillfälle varit i hans ägo. Med spekulativ beräkning förstod han att samla sina jordegendomar vid de större färdvägarna, där jordens produkter lättare kun-

de omsättas, och där gårdarnas värdeökning kunde bereda vinstchanser vid försäljning.

Bo Jonsson Grip var ej blott jorddrott. Han var också en av de första byggherrar om vilka man har kännedom. Överallt där han ägde jord tycks han ha uppfört nya borgar eller omdanat äldre byggnader. Anläggningen av Gripsholm förestavades med all sannolikhet för att få en fast punkt närmare Stockholm, och det var till Gripsholm han år 1383 inbjöd kung Albrekt av Mecklenburg och tvang denne att avge en förödmjukande förbindelse att rätta sig efter rikets råd, d. v. s. Bo Jonsson och han medstyresmän.

Bo Jonssons arvingar sålde Gripsholm och närliggande gårdar till unionsdrottningen Margareta, och sålunda kom Hästnäs år 1402 att bli statsegendom. I slutet av 1400-talet är det riksföreståndaren Sten Sture den äldre, han som genom slaget vid Brunkeberg så lyckligt räddade vårt land, som är herre till hela Gripsholmskomplexet. 1498 skänkte han Gripsholm, omfattande 160 hemman, bland dem Hästnäs, till kartusianklostret Monasterium Pacis Maria — klostret Mariefred — vilket några år tidigare grundlagts på den kulle vid Mälaren, där numera Mariefreds kyrka ligger. Vi vet genom samtida skrifter att all jord som ägdes av klostren i vårt land sköttes synnerligen väl. Det fanns gott om billig och villig arbetskraft. Särskilt trädgårdsskötsel och det mindre jordbruket blomstrade, så nu ompysslades Hästnäs på bästa sätt. Enligt den gamla klosterregeln "Sysslösheten är själens värsta fiende" hade klosterfolket tiden mycket noga indelad och utträttade därför en hel del. Genom förbindelserna med ordensbröder i sydligare länder infördes till Sverige nyttiga trädgårdsväxter, bl. a. rabarber och de flesta av våra äldre fruktträdslag har anor från munkarnas tid. Med hjälp av gamla recept och av kunniga händer omsattes trädgårdens produkter till allmänhandla läkemedel och likörer. Också en hel del av våra vanliga se trädgårdslommar har införts till landet via klostren.

Såsom i alla kloster, fördes också i Mariefreds kloster en dagbok, där betydelsefulla händelser noggrant antecknades, och genom denna dagbok vet vi bl. a. vilka som bodde och verkade i klostret. Jag vill då särskilt här berätta om en som på gamla dagar "ingav sig i klostret", som det hette, nämligen Sveriges dåvarande ärkebiskop Jacob Ulfsson. Han hade år 1469 utnämnts till ärkebiskop i Uppsala och mottog i Santa Birgittas kyrka i Rom ärkebiskopstaven av påven. Han var sedan ärkebiskop i 45 år och hann under denna tid ut-rätta mycket av ännu bestående värde. Sålunda grundade han Nordens äldsta högskola, Uppsala universitet. Hans är också äran av att boktryckarkonsten infördes i Sverige. Till och med Mariefreds

kloster hade ett eget boktryckeri. Här tryckta böcker finns ännu bevarade, bl. a. i Paris, Kiel och Krakau.

Då det också berättats att Jacob Ulfsson var en stor naturdyrkare, inställer sig hos mig den tanken, att han någon gång då vädret var vackert, följde med arbetsbröderna ut till Hästnäs, där han satte sig på någon vacker plats för att vila och lyssna till naturens röster.

Det berättas att Gustav Eriksson Vasa under sin flykt från fångenskapen i Danmark i november 1520 besökte Mariefreds kloster. Han kom närmast från sin gård Räfsnäs i sällskap med en gammal fiskare för att rådfråga Jacob Ulfsson och med denne livserfarne åldring dryfta allvarliga problem. Fem år senare, då fanns icke Jacob Ulfsson längre, gjorde Gustav Vasa ännu ett besök i klostret. Nu kom han för att meddela munkarna, att de måste flytta, alldenstund Gripsholm och även klostret var hans rätta arv, som Sten Sture olagligt skänkt bort. Inte länge därefter kom reformationen och därmed indrogs samtliga kloster i landet till staten.

Länge dröjde det ej förrän klosterbyggnaderna började bearbetas med murbräcker, spett och spadar och tegel och sten fraktades från Mariefred för att användas vid uppförandet av Vasaslottet Gripsholm. Och så blev det sist i Sverige byggda klostret först av alla jämnat med marken, efter endast 30 års bestånd. Klosternamnet Mariefred fick dock leva kvar och blev namnet på det lilla samhälle, som vuxit upp runt klosterkullen. Kartusianermunkarnas emblem bär inskriften Stat kruz — dum volvitur orbis — Korset står fast — medan denna värld växlar. De vitklädda bröderna i Mariefreds kloster fick samnerligen begrunda sitt tänkespråk!

Gustav Vasas Gripsholm, som påbörjades 1537 var till stor del avsett som fästning. Man har sagt att det var vårt lands sista medeltidsslott. Delar av Bo Jonssons gamla borg lämnades kvar och finns ännu bevarade i slottet. Av munkklostrets stenar har vid senare tidens ombyggnad påträffats några som ansetts så intressanta och värdefulla, att de blivit tillvaratagna. Två av dem är nu inmurade i väggen, omedelbart till höger då man kommer genom valvet till första borggården med kanonerna.

Efter sju års byggverksamhet var slottet så pass färdigt att Gustav Vasa kunde fira invigningen med en fest som varade i 14 dagar. Kungen trivdes bra på sitt nya slott och vistades förhållandevis mycket där. Under denna tid tog han också Hästnäs i bruk, som då fick sitt framtida namn. Området blev nämligen slottets hästhage — Hästnäset.

Vid flera tillfällen samlade kungen familjerna på kungsgårdarna i grannskapet till gästabad och höll kungligt hov. Man får nämligen ej föreställa sig Gustav I såsom residerande på Stockholms slott. Sveriges dåtida konung var hänvisad till att leva på kronans gårdar, och då sökte han gärna upp de större befästa godsena. Här övervakade han i egen hög person jordbruket. Det heter i nutida historiskrivning att Gustav Vasas gårdar, beträffande jordens skötsel, var ett föredöme för allmogen. Jordbruket var hans stora nöje, i synnerhet på Gripsholm, som var Sveriges bäst skötta egendom på den tiden. En liten släng av den slevan fick även Hästnäs.

Även trädgårdsskötsel intresserade kung Gösta och enligt urkunderna anställde han redan 1531 särskilt folk för slottsträdgårdarna. Där odlades, förutom grönsaker, äpplen, päron, körsbär och krikon. Allt detta ett arv från munkarna. Också på detta området var Gripsholm den förnämsta av kungsgårdarna.

Hand i hand med intresset för åkerbruket gick verksamheten för att förbättra boskapskötseln. Hästaveln utvecklades genom införskaffande av ridhästar från andra länder. Ett särskilt intresse ägnades färaveln. Bland de talrika brev som finnes av hans hand citerar jag:

”... är det för den skull vår vilje, att du äntligen vill förskaffa en hop engelska får och synnerligen gumsar. Och kunde icke skada att man kunde få intill tu- eller trehundra stycken av dem, så kunde man bespisa mest hela landet med det slaget.”

I sitt andra äktenskap, med Margareta Leijonhufvud, fick kungen 10 barn. Fem söner och lika många döttrar. Då man vet att alla dessa var vad vi kallar ridintresserad ungdom, förstår vi, att det gick livligt till i hästhagen. Vi senare tidens barn har även i markerna här funnit hästskor från gamla tider. Historien förmäler, att en av stallknektarna skötte sig så väl och kom på så förtrolig fot med de ungdomliga ryttarna och ryttarinorna, att han till evärdelig gåva fick hästhagen, Hästnäs, och bosatte sig här. Från den tiden börjar Hästnäs historia som självständigt hemman. Dock kunde den lilla gården vara mycket tacksam för allt det arbete, först munkarna och sedan kronan och kungen nedlagt på förbättringar av jorden, som nu var i god kultur.

I ett århundrade senare, under den tid i vår historia, då Axel Oxenstierna med kraftfull hand styrde riket, blev alla gårdar avmäta, som det hette. Det var en grund för skatteberäkningen. Den karta som då, 1641, uppräktades över Hästnäs, som Hästnäs så vackert

benämnas i detta arkstykke, finnes ännu kvar, förvarad på Riksarkivet och den låter oss avläsa huru de olika skiftena uppskattats på grund av jordmånens beskaffenhet. Här omtalas hårdvallsängar och mulbeten, och bland övriga förmåner som kunde beskattas nämnes ”fiskar fås något i Mälaren”. Detta får tala för sig själv till alla som är roade av fiske.

Vid denna tid, närmare bestämt 1655, blev Hästnäs granngård, Ärnäs, pastoratets kyrkoherdeboställe och fortfor att vara detta ända till 1913. Vad detta grannskap betydde förstår man så väl. Prästens hem var en verklig kulturhård i gångna tider. Ännu på 1940-talet såg själva mangårdsbyggnaden, som var uppförd 1790, helt annorlunda ut och där fanns två flyglar från mycket äldre tider. Även en vacker trädgård har jag hört berättas om och sett bilder av.

När indelningsverket under Karl XI infördes i landet blev naturligtvis Hästnäs skyldig att dra sitt strå till stacken och soldattorpet Björkudden kom till. På senare tider, bodde även en gammal indelt soldat, Plan, på den lilla holmen på södra sidan om Björkudden. Där hade han uppfört åt sig den minsta tänkbara lilla stuga. När vi kom till Hästnäs kunde de människor som då bodde på Bondängens gård, berätta om den gamle gubben, som de räkat många gånger.

År 1797 övergick Hästnäs i bergsrådet Anders von Wahrendorffs ägo. Han var en mäktig jordägare i våra trakter och ägde bl. a. Taxinge Näsby, Edsala och Akers styckebruk, där han bodde och hade sin verksamhet. Om honom skulle finnas mycket av intresse att berätta. Han bodde dock aldrig själv på Hästnäs, som bara var en liten obetydlig utgård till hans övriga domäner.

Han lät emellertid 1817 uppmäta och besiktiga Hästnäs, varöver en vacker karta och ett intressant mätningsprotokoll finns i behåll. Av dessa dokument får vi veta, att åkrarna nedanför den nuvarande mangårdsbyggnaden helt naturligt kallades Hengärdet, och att den åker som ligger nedanför backen, då vi längs Björkvägen passerat ingenjör Rinkerts, kallades Kvarnbergsgärdet. Förmodligen fanns där en väderkvarn på någon av kullarna. Den norra albevuxna vassiga stranden kallades Svartviken, och Borgmästarens udde och badstranden invid Uddhagen.

Ur detta mätningsprotokoll citerar jag: ”... tvenne små holmar i sjön, av intet värde...”. För 150 år sedan kunde man ej tänka sig, att en improduktiv holme i Mälaren skulle kunna bli en åtråvärd viloplats under fritiden för den stressade 1960-talsmänniskan.

Ännu ett litet intressant dokument från Wahrendorffs tid på Hästnäs finnes. Den 18 juli 1833 hade han såsom ägare av Hästnäs till landskontoret i Nyköping levererat nio (9) riksdaler och tre och tre

kvarts 33/4 skillingar banco, för rättigheten att disponera å Hästnäs uppväxande ekeskog. Kronan avstod nu från alla anspråk på alla masteträd som växte på hemmanets ägor.

År 1849 såldes Hästnäs till hemmansbrukaren Erik Jonsson, den man som skötte gården åt Wahrendorff. Efter 20 år sålde Jonssons arvingar gården till nämndemannen Christian Lindberg från Sallösa, en gård som ligger mellan Svarttorp och Råfsnäs. Christian Lindberg och sedermera hans son Karl innehade gården ända till 1914.

För ungefär 15 år sedan kom Karl Lindberg med sin hustru, hon upp vuxen på Tivoli, som Mariehov då hette, för att på sin guldbröllopsdag återse sitt gamla hem. Vid en trevlig pratstund kring ett dukat kaffebord kunde de två gamla för de nuvarande ägarna berättas om hur det såg ut på Hästnäs för 80 år sedan. Det var för övrigt Lindberg som 1895 planterade de nu gamla fruktträden som oaktat sin höga ålder fortfarande står kvar och ger frukt. Då jag visade honom hur vackert pionerna stod i blom i trädgården och förmodade att han kanske också planterat dessa, så svarade han, nej, de fanns här redan då vi kom hit och man har sagt att de stått på samma plats alltsedan munkarnas tid.

Att en ask kan bli mycket hög och kraftig på 100 år konstaterade Lindberg och jag då vi betraktade de stora träd, som Lindberg påstod att han kvistat upp från små telningar, medan han bodde på Hästnäs.

Det är känt, att eken kan bli mycket gammal och på Råfsnäs står en ek som traditionen förmäler att Gustav Vasa planterat. De stora ekar vi passerar på vägen från Mariefred till Hästnäs är ej många år yngre, alltså 400 år eller mera.

Lindberg sålde som sagt Hästnäs 1914. Sedan dess har gården över några mellanhänder kommit i de nuvarande ägarnas ägo för 24 år sedan. Ännu en gång ekade hovslag på Hästnäs, ännu en gång fanns det på Hästnäs ridintresserad ungdom, som sommartid red hästarna av och an till hagen. Under åren 1940—1944 var bilen undanställd och då trädde hästen i dess ställe. Hästen Bruno drog dagligen vagnen med skolbarnen till skolan, och mjölken till ålderdomshemmet i Mariefred, och stod tåligt och väntade utanför butikern och skola. Man fick ej ha någon större brådska dåförtiden, ty det fanns fyra grindar att öppna och stänga mellan Mariefred och Hästnäs, och det kunde hända tidiga morgnar att en älg sprang över vägen när vi kom med skjutsen.

Då jordbrukets lönsamhet under 1950 undan för undan försämrades

des infann sig hos ägarna till Hästnäs tanken att den vackra naturen och läget vid sjön skulle vara lämpligt som sommarnöje för flera. Lantbruksnämnden tillfrågades, kom hit och fann området med sina långa stränder vid Mälaren idealiskt som fritidsområde. Så kom det sig att den mark jag nu berättat om blev uppdelad på många ägare.

Nu sysslar flitiga händer med arbeten av allehanda slag, precis som munkarna på sin tid, och då röken från alla våreldar stiger mot skyn går tankarna osökt till vikingarnas offereldar. Den egna jordtorvan, hur liten den än är, är det trots allt något särskilt med, eller hur?

Allting går i ett kretslopp. Här passar det att citera eller kanske travestera munkarnas tänkespråk ”allt på jorden växlar” och så sluta med att säga, att det gläder de gamla ägarna om Hästnäs såsom de hoppas kommit många till nytta och nöje, att fritidsbygga och bo på gamla Hästnäs.

# 25 år med Hästnäs tomtägarförening

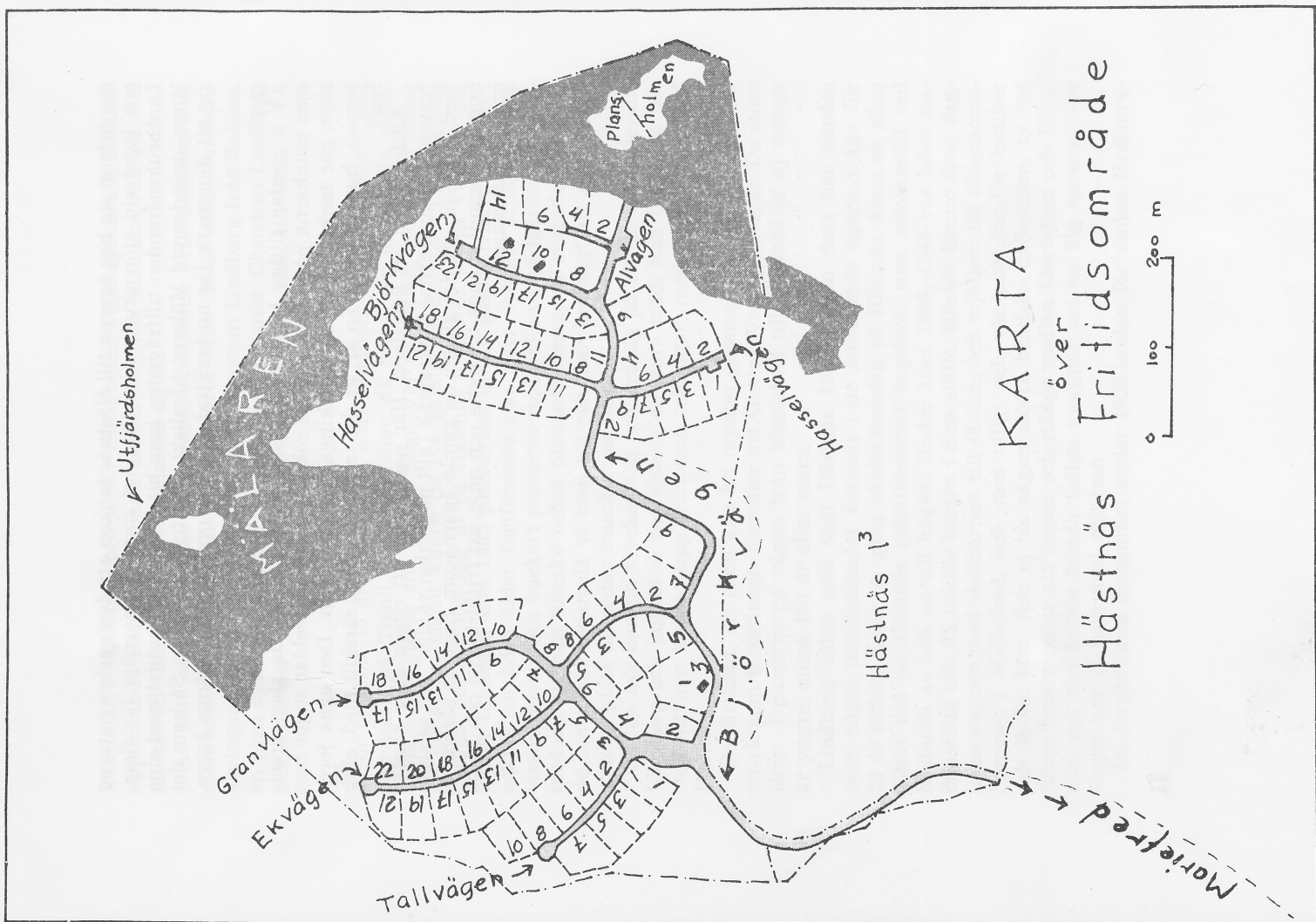
Uxploateringen av Hästnäs tomtområde började 1957. Det var tomtbolaget Stockholm med omnejd, som köpt marken av familjen Ramsay för 90 öre m<sup>2</sup>. När tomtorna var klara såldes dessa för mellan 4 o 5 kronor m<sup>2</sup>, beroende på läge och årstid. Försäljningen gick relativt trögt och den sista tomten såldes av bolaget 1964.

Hösten 1960 tog Bertil Holmberg, genom brev till samtliga tomtägare, initiativ till bildande av en tomtägarförening. Anledningen till detta var att tomtbolaget hade utfärdat ett gåvobrev till Mariefred stad på Hästnäs tomtområdes allmänningar med tillhörande fiskevatten.

Intresset var stort bland tomtägarna, varför det kallades till möte i S:t Görans ungdomsgård den 10 februari 1961. Vid detta möte bildades Hästnäs tomtägarförening. Vidare antogs bl a föreningens stadgar och valdes den första styrelsen, vilken bestod av Arne Rinkert (ordf), Nils Haak (v ordf), Henry Nordlander (sekr), Bertil Holmberg (kassör) och Per Nordell (ledamot). Man diskuterade även, vad som skulle kunna göras, för att förhindra att Mariefred stad skulle komma i besittning av allmänningarna och där anlägga t ex bad och campingplats. Risken för detta var stor då det allmänna badet vid Strandbadet var i mycket dåligt skick och vattnet utanför Mariefred var starkt förorenat. Styrelsen fick i uppdrag att förhandla med Mariefred stad och tomtbolaget. Förhandlingarna blev hårda och långa och avslutades med seger för Hästnäs tomtägare 1963. Det slutgiltiga gåvobrevet utfärdades den 28 juni 1965 och därmed var risken avvärdad att något allmänt bad e d skulle kunna anläggas på Hästnäs.

Som nämnts ovan var vattnet i Mälaren vid denna tidpunkt mycket dåligt, speciellt utanför städerna. För att minska föroreningarna i samband med avloppsutsläpp lät Mariefred bygga ett högrådigt avloppsreningsverk vid Ärnäsvisken. Detta stod färdigt 1971 och därmed hade man uppnått en så stor förbättring att vattnet vid Hästnäs i det närmaste var drickbart.

Möjligheten att förse samtliga tomtar med sommarvatten, hade börjat undersökas under 1963. Styrelsen framlade ett förslag till medlemmötet 1964, vilket skulle innebära att varje tomt skulle erhålla sommarvatten från befintliga borrhälsbrunnar till en kostnad ej överstigande 400 kr per tomt. Av olika anledningar gick inte förslaget igenom. Många tomtägare har senare själva eller i olika grupper ordnat med indragning av vatten.





Andra viktiga frågor som måste ordnas så snart föreningen bildats var schema för sop- och latrinhämtning, förse badplatsen med grus, bänk och för övrigt göra den till en fin avkopplingsplats för Hästnäs sommarfamiljer. Vägarna försågs med namn, gemensam brevlåda uppsattes (1963) medlemsmatrikel sändes ut (1963). Samma år bildades en fiskevårdsförening, vilken numer sköts av tomt-ägarföreningen.

Då det var viktigt att ha tillgång till telefon på området anskaffades en telefonhytt 1966, vilken var belägen vid infarten i närheten av anslagstavlan. Med tiden var det fler och fler tomtägare, som skaffade sig egen telefon, varför telefonhytten senare tagits bort igen.

De första åren inträffade en hel del inbrott på området. För att förhindra detta uppsattes en vägbom, vilken är försedd med lås. Efter denna åtgärd har inbrotten upphört så gott som helt.

Efter den första tidens arbete med att iordningställa den egna stugan och tomten, började den mer kollektiva samvaron att växa fram. Gemensamt midsommarfirande har skett i obruten rad sedan 1967. Vädrets makter har för det mesta varit vänligt inställda. Sommaren 1968 fick emellertid firandet vänta till midsommar dagen. Dessa fester har alltid varit välbesökta och uppskattade. Vi hoppas att det skall fortsätta många år till. En tradition som tillkommit är de spännande fotbollsmatcherna mellan övre och nedre områdets barn och vuxenlag på midsommar dagen.

Under många år i slutet av 1960-talet och början av 1970-talet samlades en del av kvinnorna till gymnastik under ledning av Britt Lundwall. Denna form av gemenskap var mycket uppskattad. Kanske något att ta upp igen?

Bryggorna har under årens lopp varit en anledning till oro, både vad beträffar ekonomiska åtgärder och ideella arbetsinsatser. För tillfället, efter en rad olika reparationer, befinner sig bryggorna i relativt bra skick. Bryggfrågan väntar emellertid ännu på sin slutgiltiga lösning.

Som framgått av det tidigare ägs allmänningarna av tomtägarna. Detta är naturligtvis bra, men förpliktat också. Framför allt gäller det att gallra och sköta dessa så att de ej förfaller. Därför har medlemmöte bestämt att sk röjningshelger skall vara 1:a och 3:e helgen i mars och november månad varje år. Då samlas de som har möjlighet och rensar område för område efter fastställt plan. De som deltagar känner en fin gemenskap och glädje. Den ved, som blir resultatet av gallringen, delas upp mellan deltagarna. Ju fler som kan vara med, ju snabbare hinner vi snygga upp allmänningarna.

Som synes är det mycket som skall ombesörjas för att fritidstillvaron skall bli så angenäm som möjligt för oss tomtägare. Under en period i början av 1970-talet var det svårt att rekrytera folk till styrelsearbete. Därför infördes 1975 ett system med lottning bland medlemmarna till styrelsen. Detta visade sig

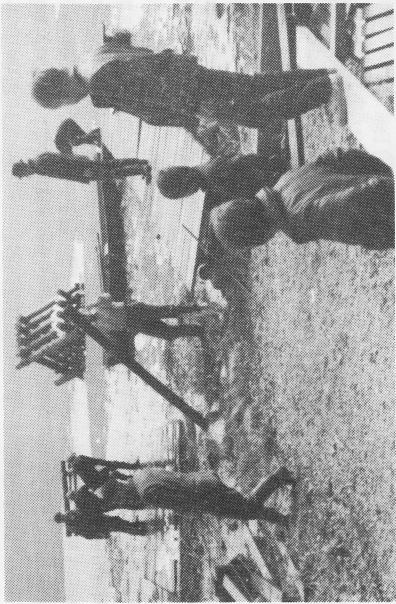
emellertid inte fungera, varför föreningen återgått till val av styrelseledamöter på årsmöte, som hålles varje år i början av juni månad.

Det som beskrivits är naturligtvis bara en del av vad som hänt under föreningens 25-åriga tillvaro. Jag har emellertid försökt få med de viktigaste händelserna och slutar med att konstatera att Hästnäs tomtområde är ett av Sveriges vackraste och mest tryvsamma fritidsområde. Detta bevisas bl a av att några har bosatt sig där permanent och att omkring hälften av de ursprungliga tomtägarna fortfarande är Hästnäs trogna.

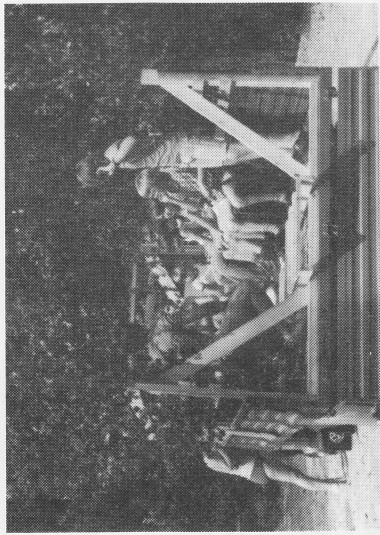
Lars-G Lundwall ordf.



Tillsammans ordnade vi en fin badstrand. Det gick åt mycket sand.



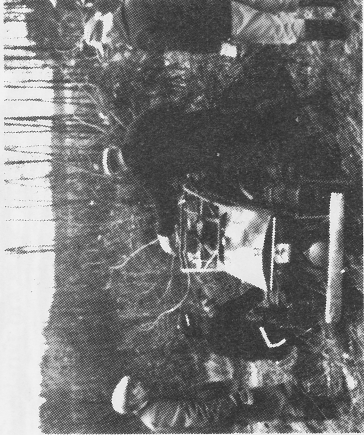
*Med gemensamma krafter  
har byggnadsreparatörerna  
ett isens vilda framfart.*



*Lövsamlingen till midsommar är po-  
pulärt bland alla barnen.*



*Gymnastik på badplatsen.*



*Röjning av allmänningen.*